

مقبره‌سازی هنر فراموش شده

بررسی نقش مقبره‌سازی و هنرهای پیرامون آن در ایران و جهان
پژوه: امین طالع. معماران و نوجوانان

امین طالع

انتشارات نوید شیراز

سرشناسه	: "ع، ا، س، ع" -
عنوان و نام پدیدآور	: مقبره سازی و فراموش شده: بررسی گونه‌شناسی مقبره‌سازی و هنرهای پیرامون آن در ایران و جهان/امین طالع.
مشخصات نشر	: شیراز: نوین سیر، ۱۳۸۰.
مشخصات ظاهری	: ۴۷۲ص:، مص:، ۱۳۸۰.
شابک	: 978-964-192-336-4
وضعیت فهرست نویسی	: فنی
یادداشت	: کتابنامه .
موضوع	: آرامگاه‌ها
موضوع	: آرامگاه‌ها -- ایران -- طرح و ساختمان
موضوع	: معماری ایرانی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ط۷م/ ۶۱۲۰ NA
رده بندی دیویی	: ۷۲۶/۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۶۶۴۰۸

مدیر گروه هنر فراموش شده
امین طالع

ویراستار: غلامرضا مالک زاده □ ص ۱۰۰ □ رایحه اسکندری □ طرح جلد: کیان فضلی □ لیتوگرافی: طاووس رایانه
چاپ: واصف □ تیراژ: ۱۱۰ □ جلد □ چاپ اول: ۱۳۹۳ □ حق چاپ محفوظ

نقد و گفتار را بنویسید شیراز

دفتر شیراز - تلفن ۶۲-۲۲۶۶۶۱ - ۰۷۱۱-۲۲۲۹۶۱ □ ص.پ: ۷۱۳۶۵/۶۶۶

دفتر تهران - تلفن ۸۸۹۰۰۴۵ نما ۸۸۹۲۱۵۲۲-۲۱۰

پست الکترونیکی: info@navidehira.com

وب سایت: www.madshiraz.com

ISBN: 978-600-12-336-4 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۳۳۶-۴

همراه با DVD ۲۵۰۰۰ تومان

مرحوم معمار حاج عبدالصمد مهرافش (جرعه نوش)

این کتاب را به پدر بزرگوارم معمار حاج عبدالصمد مهرافش (جرعه نوش) تقدیم می‌کنم که این آموزه هایم را در کودکی از ایشان فرا گرفتم. و در این اثر تمام کسانی که در این راه مرا یاری کردند از جمله آقایان سید حسن اسدی پالنگی سید رضا موسوی و حامد حامدینیا سپاسگزارم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۳	بخش اول انواع روش های مرسوم در استان تا معاصر
۳۳	بخش دوم/ گونه شناسی مقبره ها
۳۵	مقبره های زیر زمینی
۵۵	مقبره دوران نوسنگی اروپا
۶۱	مقبره های کوهی شکل
۷۵	مقبره های گنبدی شکل
۸۳	مقبره های پلکانی شکل
۹۱	مقبره های صخره ای
۱۳۱	مقبره های ستوندار با سقف های شیب دار
۱۳۹	مقبره های میله ای
۱۶۵	مقبره های کوشکی شکل

۱۹۷	مقبره های وسیع حیطه دار
۲۲۹	باغ مزارها
۲۵۱	مقبره های چند منظوره
۲۷۱	مقبره های خاص
۳۲۵	یادمانها
۳۴۳	مقبره های ساخته شده در سال های ۱۳۰۷ تا ۱۳۲۰
۳۵۷	ساختمانهای تغییر کاربری یافته
۳۶۳	بخش سوم/ تقسیم بندی و بررسی زبان تصویر سنگ مرمرها
۳۹۵	بخش چهارم/ گونه شناسی پوشش بام مقبره ها
۴۱۵	بخش پنجم/ هنرهای به کار رفته در ساخت مقبره ها
۴۴۳	بخش ششم/ معرفی برخی از گورستانهای مهم ایران و جهان
۴۶۵	منابع

مقدمه :

فکر تألیف کتابی در مورد مقبره ها، یعنی دهنم نقش بست که در دوران دانشجویی روزی دو بار از مقابل دارالسلام شیراز (قبرستان قدیمی شیراز) عبور می کردم، و این امر باعث شد تا دوران کودکی را که بارها در همین مکان به تماشای پرده خوانی ساعت ها می گذراندم زنده می کرد، در کودکی متوجه تشابه نقوش پرده های شده با برخی از نقوش سنگ مزارها شده بودم ولی از درک معانی آنها عاجز بودم تا اینکه در دوران دانشجویی در رابطه بایکی از مباحث درس با برخی از آن نقوش برخورد کردم و معانیشان برایم آشکار شدند. در ابتدا از درک این موضوع بسیار خرسند بودم اما این احساس با دیدن یوتیوبی که در آن ده مردم نسبت به این هنر زیاد دوام نیاورد زیرا به وضوح می دیدم که این هنر رو به نابودی است. و همین امر باعث شد تا با چندی از دوستان شروع به جمع آوری مطالبی در مورد مقبره و مقبره سازی کنیم که ماه حاصل این مطالعات کتابی است که به همت دوستان به نگارش رسیده است.

امروزه با تغییر در نگرش مردم در کلیه امور زندگی به خصوص در زندگی کردن، به نحوی که با چنان سماجی با هر دو دست به این دنیا چسبیده اند که گویی می خواهند عمر نوح کنند. که نتایج این نوع نگرش فراموش شدن برخی از هنر ها و آیین هایی است که در گذشته افتخار و اقتدار یک تمدن محسوب می شده اند. غرض از این مطالب، کم اهمیت نبودن زندگی نیست بلکه ادامه یافتن زندگی از شکلی به شکل دیگر است، که با بیان هنری خاصی جلوه گر خواهد شد. با نگاهی ریز به آیین های باستانی به وضوح مشاهده خواهیم کرد که چگونه زندگی مادی خود را با تمسک جستن به هنر به زندگی اخروی شان پیوند زدند. به نحوی که ضرب المثل معروف (آنکه از دیده برفت، از دل برود) در مورد آنها صدق نخواهد کرد و همیشه یاد و خاطرات آنها در ذهن مردم و حتی به شکل های آینده نیز انتقال خواهد یافت، و نه

زمان و نه اقداماتی که آگاهانه و مغرضانه هم نمی تواند باعث کمرنگ شدن و فراموش شدن آنها شود زیرا هر گاه در بیان روشی، از هنر استفاده شود به صورت اثری فارغ از زمان و مکان تبدیل می شود که فساد و تباهی دیگر بر آن اثر نخواهد کرد و به صورت فنا ناپذیری جاویدان خواهد شد. بی شک به دلیل هم آمیزی سسفه هنر تمدنهای مصر و ایران همواره پیش گام و تاثیر گذارتر نسبت به تمدنهای دیگر بوده اند که آثار به جامانده از آنها گواه این ادعاست.

مقبره و مقبره سازی از دیر باز در تمدنهای مختلف و جایگاه و اهمیت خاصی برخوردار بوده است، به طوری که برگزاری این مراسم جهت بیان یک جهان بینی خاص و نقطه نظرات مذهبی و چون نمایش قدرت، ثروت یک تمدن و از همه مهم تر قدر دانی و نمایش جاودانگی برای صاحب مقبره به خدمت گرفته می شده است.^۱ اما تفاوتی بنگش در دوره های اسلامی انگیزه قدرت و جاودانگی در ساخت مقبره ها رو به کمرنگی نهاد و جنبه های دیگری مانند احترام و گردانی امور به توجه قرار گرفت که نمونه های این نگرش را در ساخت و بازسازی اماکن مذهبی (امام رضا، حضرت معصومه و...) و مقابر یادبود و تزیین همانند (مولانا، حافظ، سعدی...) می توان مشاهده کرد. اما با کمال تاسف این روند رو به کمال در دوران معاصر تداوم نیافت و این کاروالا روز به روز طرد و به دست فراموشی سپرده شده است و یا با چنان نقصانی اجرا می شود که در خور شان متوفی نیست و به حد مراسمی رفیع تکلیفی نزول کرده است به نحوی که امروزه اگر واژه هنر را در بیان مقبره و محل دفن به کار ببریم تعجب اکثریت مردم را به همراه خواهد داشت. امید است مطالب این کتاب بتواند تاثیری در تغییر این نگرش

^۱ همانند اهرام ثلاثه مصر و آرامگاه های پادشاهان هخامنشی که امروزه نیز با گذشت سالها همواره بیانگر عظمت و نقطه نظر سازندگانش می باشد.

غیر صحیح داشته باشد. مطالب مورد آوری شده در این کتاب را می توان در چند محور به شرح زیر طبقه بندی کرد تا خواننده در نگاه اول با هدف و نوع دیدگاه مولف تا حدودی آشنا شود. در ضمن به علت گستردگی نمونه های مورد بحث و عدم استفاده از تمامی عکسها، در کنار کتاب CD کاملی از تصاویر تهیه و در اختیار خوانندگان محترم قرار داده شده است.

- انواع روشهای مرسوم دفن در زمان (باساس و معاصر)
- تقسیم بندی مقبره ها
- بررسی مقابر مهم ایران و جهان
- تقسیم بندی و بررسی زبان تصویری سنگ مرار ها
- تقسیم بندی نوع پوشش مقبره ها
- معرفی و بررسی هنر های به کار رفته در ساخت مقبره ها
- معرفی برخی از گورستانهای مهم ایران و جهان